

Теоретичні основи організації системи кредитної кооперації

Анотація: Дослідження містить теоретичні аспекти побудови системи кредитної кооперації. Автором запропоновано розглядати кредитну кооперацію як синергетичну модель організації із застосуванням принципу коеволюції.

Ключові слова: кредитна кооперація, системний підхід та аналіз, синергетична модель, коеволюція.

Вступ. Актуальність теоретичного осмислення ідей кооперації обумовлена тим, що в наш час саме життя диктує необхідність кооперування в усіх сферах економічної системи. Ця необхідність визначається становленням ринкового устрою економіки країни, що супроводжується розвитком дрібнотоварного виробництва, ціновими диспропорціями, посиленням впливу приватних монополій і т.п.

Експерти, котрі займаються глобальною економікою, її впливом на розвиток економік країн світу, стверджують, що капіталістична модель розвитку себе вичерпала і зараз відбувається формування нової системи. Для забезпечення такого переходу мають сформуватися відповідні громадські і державні інститути, що можливо тільки при наявності «інституцій самоорганізації суспільства на мікросоціальному рівні та громадських інституцій на суспільному рівні, які могли б захистити людину від проявів корпоративізму та бюрократизму» [2].

Постановка проблеми. Таким інститутом, на наш погляд, являється кооперація, яка представляє собою без перебільшення певну модель соціального суспільства. Окремою її складовою виступає кредитна кооперація, яку ми пропонуємо розглянути як систему взаємодії елементів, особливу організаційну структуру кооперативного типу, що регулює кредитні та інші взаємовідносини для забезпечення фінансових потреб населення та економічних суб'єктів.

Ступінь вивчення проблеми. Питання переваг кооперації в господарській та фінансовій діяльності розглядалися в працях багатьох представників економічної науки, як вітчизняних так і зарубіжних, в тому числі і наших сучасників М.Алімана, І.Буздалова, К.Вахітова, В.Геєця, В.Гончаренка, А.Пантелеймоненка, В.Пахомова, М.Шкляра та інших вчених. Однак такий аспект, як організація системи кредитної кооперації залишився поза увагою і до останнього часу в економічній літературі розглядався недостатньо або опосередковано, тому вимагає детального дослідження.

Результати дослідження. Відомо, що для вирішення проблем, пов'язаних з вивченням складних соціально-економічних явищ і відносин в економічній науці застосовується системний підхід та аналіз, що є основним методологічним інструментом. Тому, використання даного методу дозволяє представити кредитну кооперацію як складну структуру та організувати її в систему.

Системне дослідження має методологічний апарат, котрий володіє адекватними засобами, формами та прийомами, що включають: розкриття системної визначеності багатомірного, багаторівневого явища; вивчення системних зв'язків, основ і структур; встановлення специфіки і закономірностей систем; об'єктивність, котра

зобов'язує досліджувати всі можливі реально існуючі фактори; точність (методи і інструменти дослідження не повинні викривляти вплив факторів); цілеспрямованість (як основу для прийняття ефективних управлінських рішень) [3].

«Основна змістовна, а разом з тим методологічна проблема при дослідженні системних об'єктів полягає в тому, щоб виявити детермінанти, що приводять до організації елементів в систему, виявити специфічні основи, зв'язки та відносини в системі, її особливу якість, встановити закономірності структури, функціонування і розвитку даної системи» - підкреслює В.П. Кузьмін.

На сьогодні у науковій літературі налічується не менш ніж 80 визначень поняття «система». Як категорія діалектики «система» означає певну сукупність елементів, між якими існують стійкі відносини і зв'язки, а отже, відбувається взаємодія, внаслідок якої виникають нові якості й властивості, не притаманні окремим елементам. Виходячи з того, що між системою та елементами виникають проміжні ланки – окремі підсистеми, система, за ствердженням С.Мочерного, є сукупність певних підсистем та елементів і зв'язків між ними, якій властиві ознаки цілісності: організованість, наявність інтегративних властивостей і функцій, саморух і загальна мета [5].

В межах цілісної системи функціонують підсистеми, що можуть включати, на рівні економічних відносин: техніко-економічні, організаційно-економічні та виробничі відносини, а також господарський механізм. З точки зору системно-структурного аналізу вони співвідносяться як ціле і частина.

Система означає єдність у розмаїтті. Співвідношення системи з її елементами відбиває співвідношення структурних рівнів організації матерії, а співвідношення цілого і частини відбувається на одному рівні структурної організації. Таким чином, частині притаманні риси і властивості якісної визначеності цілого, і без якого вона не існує, тоді як елемент по відношенню до системи є об'єктом іншої якості. Водночас частина всередині цілого має певну відносну самостійність, виконує свої функції.

Кредитна кооперація, як цілісна система має багатосторонню ієрархічну структуру: координаційний центр, регіональні системи, окремі елементи та їх зв'язки один з одним. На перший погляд вона нічим не відрізняється від інших, тобто ієрархія припускає підпорядкування низових елементів головним. Однак в даному випадку вона будується інакше. Особливістю і головною відмінністю кооперативної структури від інших є те, що вона будується не зверху, а знизу до гори, причому низові ланки делегують окремі повноваження регіональним та центральній складовій даної системи. Поведінка і властивості цілого визначаються взаємодією його часток. Саме взаємодією елементів роз'яснюється наявність у цілого властивостей, яких немає у його елементів.

Взаємозалежність мотивів і організаційних процесів створює загальну систему, котра координує і спрямовує діяльність кредитної кооперації. Основними факторами руху розвитку даної системи є законодавче регулювання, організаційна структура і фінансово-економічні механізми.

Якщо розглядати частину і ціле як окремі індивідууми і суспільство, то доречно врахувати таку ланку в тріаді категорій діалектики «загальне-особливе-одичне», як особливе [5]. Особливим тут виступають колективи. Крім того, не можна

ігнорувати історичний аспект проблеми. На першому етапі розвитку капіталістичного способу виробництва в умовах домінування приватної власності спостерігалось верховенство особи. Сьогодні відбувається перехід від індивідуально-егоїстичних цінностей до громадсько-усвідомлених кооперативних цінностей, за яких особа є частиною громади.

Діяльність кредитної кооперації відповідає вимогам сьогодення. З моменту виникнення вона базується на цінностях самодопомоги, взаємної відповідальності, демократії, рівності, справедливості і солідарності. За традиціями основоположників кооперативного руху члени кредитних кооперативів додержуються таких економічних цінностей, як чесність, відкритість, соціальна відповідальність і турбота про інших. Кооператив представляє ту модель підприємства, де люди можуть досягти своєї мети, де охороняється їхня праця, а їх члени захищені від соціального ризику.

Органічно пов'язані з системно-структурним аналізом синергетичний метод та принцип коеволюції. Поняття «синергетика» походить від грецького «synergos», що означає спільно діючий, сприяння, співробітництво. Поява цієї науки викликана тим, що системний підхід використовувався для дослідження високоорганізованих матеріальних систем – біологічних, соціальних, залишаючи поза увагою процеси самоорганізації в неживій природі. Але отримані засновниками цієї науки висновки були настільки цінними, що їх почали поширювати на будь-які системи [5].

Однак зауважимо, що з появою синергетичного методу науковці розділилися на два протилежних табори: перші негативно оцінюють його вплив на дослідження соціальних систем, вважаючи, що синергетика допомагає чіткіше висвітлювати лише колективні, масові процеси в суспільстві, але не особистісний вибір та поведінку невеликої групи; інші – вважають його корисним, стверджуючи, що між рішенням особистості на мікрорівні і динамічними колективними процесами на макрорівні зміцнюється взаємозв'язок.

Сьогодні в світі існують різні організаційні моделі існування систем фінансових або кредитних кооперативів. Тип обраної в минулому моделі в значному ступені впливає на його сьогоdnішній розвиток, особливо в умовах конкретної держави та політики, яку вона проводить. Зокрема, рух європейських фінансових кооперативів за своїми характеристиками помітно відрізняється від тих, що існують в Сполучених Штатах Америки.

Загалом в розвитку національних систем кредитної кооперації можна виокремити дві визначені тенденції. Є мережі, в яких окремі фінансові інститути мають досить слабкі зв'язки між собою і тільки на певному рівні приймають участь у розподіленні спільних ресурсів. В даному випадку за відсутності інтеграції для представництва мережі, лобювання і зв'язків з громадськістю акцент ставиться на окремі кооперативи. Розподілення ресурсів відбувається, як правило, без централізації. Професор Клаус Фішер визначає таку модель як «атомізовану конкурентну мережу» [4].

З іншого боку, існують системи кооперативів міцно пов'язаних між собою, з головною установою, що забезпечує певну інтеграцію. Розподіл ресурсів призводить до тісного співробітництва, за якого здійснюється єдиний контроль первинних

(базових) кооперативів. На основі цих моделей відбувається розвиток систем кредитної кооперації.

Німецька модель (Народні Банки та Банки Райффайзен) найбільш популярна в Європі. Її успіх вплинув на посилення інтеграції кооперативного руху у Франції, зокрема систему кредитних кооперативів «Креді Агріколь», кредитну систему Нідерландів «Рабобанк» та кредитні системи інших країн. Дані системи є федеративними і діють за тенденцією оптимізації підтримки окремих підсистем (кооперативів) та розвитку їх демократичних прав у прийнятті рішень.

Системи федеративного устрою представлені і в деяких неєвропейських країнах. У франкомовній Канаді, зокрема у провінції Квебек, модель інтегрованої мережі кооперативів знайшла своє відображення в русі «Дежарден», не дивлячись на те, що на інших територіях країни інтеграція кооперативів залишається слабкою. Система кредитної кооперації за даною моделлю зустрічається і в деяких країнах Латинської Америки, саме там, де відбувався вплив європейської еміграції: Аргентині, Уругваї, Чилі, Бразилії тощо. В центральній і західній Африці, під впливом Франції, Бельгії та Голландії, кооперативні системи фінансових установ також є федеративними.

Атомізовані системи з низьким рівнем інтеграції спостерігаються у США, англійській частині Канади та Австралії (до 1992 р.), а також в тих країнах Латинської Америки, де активно проводилися програми (американські та багатосторонні) технічної допомоги.

Погодимось з думкою багатьох вчених, що на сьогодні не існує систем в чистому вигляді. Кооперативний рух знаходиться у постійному розвитку, і тому в системах можуть відбуватися певні зміни, в залежності від історії, традицій і окремих ознак, що їм присутні.

Кредитна кооперативна система забезпечує більш високий коефіцієнт корисної дії господарського механізму для пайовиків. Крім того, відбувається редукаціонізм потоків, якщо кожний кооператив атомізованої мережі змінюється і рухається у часі, створюючи потік. Для керування цими потоками витрачається корисна міцність (гроші). Оптимальне управління потоками здійснюється за допомогою синергетики. В синергетичній системі потоки обмінюються частками інформації. При цьому присутня декомпозиція, що полягає у демонстрації сильних сторін і маскуванні слабких. Сильні сторони починають виявлятися тільки при наявності властивостей нових компонентів, тобто приховані сильні властивості виявляються за наявності інших властивостей, котрі є тільки у інших компонентів синергетичного ансамблю. «Синергетичні властивості проявляються тоді, коли інформація набуває векторного вигляду, тобто орієнтована і спрямована на конкретний проект. Управління кооперативними проектами – полігон реалізації синергетичного потенціалу інформаційних ресурсів... За інших рівних умов, інтегрована мережева модель забезпечує більш високі темпи накопичення корисної міцності (грошей), що дозволяє вкладати їх в ринкові ніші – галузі економіки з мінімальною ентропією» [4].

Будь-який кредитний кооператив первинної ланки не може діяти ізольовано у просторі в зв'язку з дефіцитом або надлишком грошових коштів. В банківській сфері проблеми вирішуються за рахунок операцій на грошовому ринку. У

первинного кредитного кооперативу цей зв'язок розвинений, як правило, не достатньо, що не дозволяє в повному обсязі вирішувати ці питання. Формуються регіональні та національні структури системи кредитної кооперації. Життєздатність первинних кредитних кооперативів у відриві від регіональних та національних ланок досить низька. Тільки організована в чітку складену систему кредитна кооперація може достойно діяти на ринку фінансових послуг поряд з банківським сектором. Чим тісніше взаємозв'язок кооперативів первинної ланки між собою і з кооперативами другої та третьої ланки, тим скоріше їх асоціація розвивається в синергетичну модель організації. Створюючи певний імідж кооперативного руху, визначаючи чіткі правила діяльності, самодисципліни і можливості втручання у певні процеси, кредитна кооперація досягає найбільшого ефекту від пропозиції послуг більшої кількості споживачів, кращій якості цих послуг і більшої сталості.

Основні причини створення системи полягають у можливості доступу до інформації і тих послуг, отримання яких пов'язано з труднощами або неможливістю для окремих установ.

Отже, кредитну кооперацію можна представити як організовану систему з елементами, що включають представницькі функції і спільну операційну структуру, стратегічні принципи яких спрямовані на виконання групових інтересів учасників. Федеративна мережа вважає за головне - стратегію розвитку, засновану на інтеграції діяльності, чіткому усвідомленні всіма учасниками спільної мети об'єднання і згуртування в її досягненні.

Для пізнання законів та закономірностей глобальної еволюції важливим є використання принципу коеволюції, тобто сполученої та взаємозумовленої зміни систем або складових частин і елементів всередині цілого, який тісно пов'язаний з поняттям «самоорганізація». Застосування принципу коеволюції, що конкретизує еволюційний підхід, передбачає тіснішу взаємодію природничих та гуманітарних знань, відповідних методів дослідження. Одним із варіантів таких взаємовпливу і взаємоспорідненості методології двох гілок науки є еволюція природознавства та економічної науки.

Теорія кооперативних начал в економічному житті суспільства розкриває ті зв'язки між людьми, котрі представляють собою аналог синергетичних зв'язків, що реалізуються між природними об'єктами. Для більш чіткого уявлення процесу щодо кредитної кооперації та кооперативного руху взагалі, як такого, нам можуть допомогти теоретичні розробки школи організаційного виробництва, яка була представлена іменами таких економістів і фахівців з управління народним господарством, як О.Челінцев, М.Макаров, О.Рибников, О.Мінін, Г.Студенський. Кооперативний досвід вивчали та узагальнювали відомі вчені – О.Чупров, М.Туган-Барановський, К.Пажитнов (директор Петроградського кооперативного інституту). Головою школи вважається О.Чаянов.

Головною гіпотезою (за ствердженням фахівців) наукової думки, ініційованою школою організаційного виробництва, виявився метод вивчення органічного зв'язку кооперативних процесів в суспільстві з біосферним, або біосферічним, як його назвали В.Вернадський і П.Флоренський, досвідом функціонування і розвитку Земної біосфери. Прилучення суспільства до цього досвіду означає домовленість,

гармонізацію двох видів історичного розвитку – історії розвитку земного людства та історію розвитку Земної біосфери.

Оскільки біосферний досвід передбачає влиття господарської діяльності людей не в окремі біоценози або біотиби, а в Земну біосферу в цілому, то, природно, виокремлюється і вивчається її найбільш загальна характеристика, представлена притаманним їй просторово – часовим різноманіттям. Мова йде про вивчення тих якостей простору – часу, які воно набуває, будучи перетвореним Земною біосферою. В.Вернадський визначив відмінності між властивостями простору-часу, які притаманні неживій матерії, і властивостями просторово-часового різноманіття, що притаманні живій речовині Земної біосфери, в категоріях симетрії та дисиметрії [1]. Останню він іменував дисиметрією Л.Пастера, який вперше відкрив прояв правізни і левізни у будові молекул живих організмів.

Біосферний досвід передбачає не тільки вивчення того, як функціонує і розвивається Земна біосфера, але націлює на наше приєднання до її еволюції. В задачу такого приєднання входить освоєння історичного, або, загальноісторичного (для Земної біосфери і людства) часу. Відомо, що час проявляє себе трьохстороннім образом, має три функції: творити, зберігати та знищувати. Це має означати, що в умовах біосферного соціалізму не припускається проявлення соціального і національного паразитизму, звідки б такі проявлення не виходили – з боку кланів, станів або класів. Концепція ж справедливого відношення до Природи (Земній біосфері) потребує встановлення еквівалентного обміну між суспільством і Природою [1].

Узагальнюючі досвід практичної і теоретичної діяльності, що розвернула школа організаційного виробництва, можна представити визначення того прогресивного соціального устрою, який відповідає історичним традиціям вітчизняної цивілізації. Л.Антипенко пропонує його назвати (виходячи з аналізу наукових досліджень В.Вернадського) біосферним соціалізмом, що представляє собою особливий спосіб відтворення суспільного життя, за яким (кожного разу) здійснюється перехід від негармонійності до гармонії (російською – от нестроения к стройности), від ентропії до ектропії, при додержанні трьохсторонньої справедливості – соціальної, національної та у відношенні до Природи.

Поняття соціальної і національної справедливості не означає встановлення чогось на кшталт «сірої зрівнялівки», «розвиненого соціалізму», оскільки така зрівнялівка призводить не до зниження, а до підвищення ентропії. Залишений в минулому вітчизняний кооперативний рух можна іменувати соціалістичним, оскільки він слугував конкретним прикладом чергового переходу від ентропії до ектропії при відтворенні соціально-економічного життя людей.

Процес становлення і розвитку кредитної кооперації характеризується «еволюційною» лінією якісної визначеності [3]. У нього своя системність і системостворюючі фактори. Історична специфіка розвитку зачіпає глибинні процеси формування матеріальних, соціальних і духовних основаній та рушійних сил кредитної кооперації.

Роль еволюційного методу при розгляді процесу становлення і розвитку кредитної кооперації полягає в тому, що він є найбільш адекватним і дає важливу

наукову інформацію та аргументацію щодо майбутнього розвитку кредитної кооперації, а також її взаємозв'язку з іншими системами.

Система кредитної кооперації носить відкритий характер, що визначається, передусім, рівнем прийняття управлінських рішень і спроможністю реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Функції ланки, що пов'язують первинні кредитні кооперативи з регіональними, а потім і національними ринками, бере на себе система, розмовляти про яку можна тільки тоді, коли вона вибудовується на визначених елементах [3].

Першим є відношення власності. При цьому вирішальне значення має наступна обставина. В кооперативній власності достатньо чітко реалізується принцип демократизму. Пайовиками, а відповідно власниками кредитних кооперативів як основи всієї кооперативної надбудови, є сотні та іноді і мільйони осіб. Кредитні кооперативи разом з іншими кооперативними організаціями є держателями паїв в кредитних кооперативах другого рівня. Останні виступають власниками капіталу головних (національних) кооперативних організацій. В цій ієрархії відношень проглядається одна, але досить суттєва ознака. Система майнового контролю організована по принципу «знизу-догори». Вагомим є те, що кожний пайовик незалежно від величини внесеного паю має тільки один голос на зборах кооперативу, причому голосувати він має особисто. Такий порядок забезпечує демократизм прийняття рішень і виключає можливість диктату чиеїсь волі.

Принципи демократизму знаходять втілення також у формуванні керівних органів кооперативних кредитних установ. Як і в будь-якій іншій організації, капітал якої формується з внесків учасників, в кредитних кооперативах є правління і спостережна рада. Члени цих органів обираються на загальних зборах пайовиків. Зазначимо, що на відміну від акціонерних товариств, члени спостережної ради, як правило, не отримують винагороди за свою діяльність в кредитному кооперативі.

Загальні збори грають важливу роль не тільки в процесі формування керівних органів, а також і в координації діяльності різних ланок кооперативної системи.

Поруч з відношенням власності функціональні зв'язки є наступним важливим елементом, що забезпечує цілісність системи. Основоположним принципом при цьому виступає принцип субсидіарності, відповідно до якого кожна наступна ланка кооперативної структури утримується від виконання функцій попередньої ланки, одночасно, підтримуючи і доповнюючи його в реалізації задач, що постають перед системою в цілому.

Важливим є те, що центральна кооперативна організація виступає уповноваженим органом для всіх кооперативів при відносинах з урядом та іншими фінансовими установами, перш за все з центральним банком. Також вона виконує наступні функції: надання допомоги у зборі та опрацюванні інформації; підготовка та публікація спеціальних оперативних матеріалів про діяльність кооперативної системи; проведення роботи з удосконалення обліку та звітності, складенню статистичних бюлетенів; розробка нових концептуальних підходів в галузі, розширення спектру фінансової діяльності кооперативної системи; підготовка кадрів для регіональних кооперативних установ.

Таким чином, на основі функціонального розділення праці в системі кредитної кооперації складаються достатньо ефективні механізми управління ліквідністю,

розрахунками, рефінансуванням, спільним кредитуванням. Важливо при цьому, що таке розділення праці знижує ризик в діяльності кооперативів первинної ланки, підвищує їх надійність і сталість. Крім того, частину витрат беруть на себе кооперативи інших ланок, зокрема маркетингові, аналітичні, інформаційні послуги тощо.

Організації кооперативного кредиту менш піддані неплатоспроможності та банкрутству. По-перше, сама побудова системи в значній мірі виключає конкуренцію між її ланками. В якості конкурентів системі та окремим її ланкам виступають інші фінансово-кредитні установи. По-друге, ризики розподіляються і пом'якшуються завдяки внутрісистемному розподіленню праці. Організації первинної ланки проводять операції в обмеженому спектрі і відповідно несуть менші ризики. По-третє, система знижує ризики і при розміщенні тимчасово вільних коштів на національному рівні. Центральні організації виконують роль фінансового регулятора при надходженні або відтоку грошових коштів кооперативної системи. По-четверте, ризики в системі нейтралізуються і погашаються завдяки достатньо розвиненому механізму внутрішнього саморегулювання. Практично в усіх національних системах кооперативного кредиту існують внутрішні обов'язкові для учасників нормативи, крім тих, що є загальнообов'язковими.

Не дивлячись на зазначені вище аргументи, вони потребують врахування ряду важливих обставин, що дозволять по іншому уявити організацію системи кредитної кооперації. Як свідчить історичний досвід розвитку кооперативного руху дореволюційної України та зарубіжних країн, одночасно існують і розвиваються різноманітні форми і типи, серед яких зустрічаються як комерційні, так і некомерційні. Більшість агроорієнтованих банків світу створювалися на кооперативних принципах об'єднання представників малого агробізнесу, але на визначеному етапі розвитку, перетворилися в акціонерні компанії. Аналогічна ситуація у світі відбувалася і з товариствами взаємного страхування.

Кредитна кооперація стає важливою ланкою в механізмі фінансування малих та середніх підприємств (особливо в аграрному секторі), але тільки за умови повноправної участі на ринку фінансових послуг. Мова йде про функції, які поки що належать тільки банківським установам: емісія цінних паперів, участь у торгівлі цінними паперами, лізинг і т.п. Зазначимо, що дана проблема вирішувалася в різних країнах по-різному. Зокрема, кооперативи первинної ланки можуть не мати права займатися такими видами діяльності, але ця місія може бути покладена на регіональні центри або на головний (кооперативний банк). Доречно нагадати позицію О.Чаянова про різноманітність інтересів та вигід кредитної кооперації. На його думку, по мірі свого розвитку вона має увібрати всі вільні грошові кошти села, доповнюючи їх державними і капіталами банків. Зокрема він зазначає: «Значення кооперативного кредиту не порівняно вище, ніж допомога окремим господарствам в їх роботі... При широкому розмаху усіх перелічених операцій нами розкривається картина поступового кооперативного усупільнення капіталів, що обертаються у рільництві та на ринку сільськогосподарських продуктів» [3].

Висновки. Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що кредитна кооперація представляє собою систему, формування якої слід розглядати як один з найважливіших напрямів реформування фінансово-кредитного механізму. При

цьому враховувати наступні базові положення: ознакою розвитої кредитної системи ринкового типу є різноманітність кредитних установ, що до неї входять; вибір на користь тієї або іншої форми організації установи визначається як міркуванням прибутковості, так і соціально-економічним середовищем, характером взаємовідносин з потенційними засновниками і майбутніми клієнтами, її соціальним статусом, укладом; у всьому світі кредитна кооперація працює стабільно, постійно розширюючи свою частку в кооперативному секторі і поза ним, співпрацюючи з приватними та державними кредитними і банківськими установами; держава надає розвитку системи кредитної кооперації підтримку на основі дотримання взаємовигідного співробітництва, і потенціал кредитної кооперації може бути реалізований в повному обсязі за умовою постійного вдосконалення системи державної підтримки; кредитна кооперація складається із невеликих самостійних сегментів і по мірі необхідності може створювати систему для найбільш раціонального вирішення своїх задач, тим самим забезпечуючи доступ до фінансових послуг широких верств населення і малого бізнесу; система кредитної кооперації, що створюється «знизу» на кооперативних принципах буде користуватися довірою, що дозволить залучити кошти населення; кредитна кооперація забезпечує умови для самостійної організації і об'єднання підприємливих та ініціативних людей, котрі ставлять собі за мету поліпшити своє матеріальне та соціальне становище, сприяє розвитку вільної підприємницької діяльності, захисту сільгоспвиробників на ринках від монопольних структур; акумулюючи вільні грошові кошти фізичних та юридичних осіб регіону, кредитна кооперація забезпечує: більш чесне розподілення доходу, економічні та соціальні гарантії працівникам, сприяє зайнятості населення, що особливо актуальне для сільської місцевості; допомагаючи загальному економічному та соціальному розвитку сільських районів, кредитна кооперація сприяє реалізації різного роду державних, муніципальних, а також міжнародних програм, спрямованих на реалізацію головних цінностей – індивідуальної свободи, справедливості, захисту достоїнств людини та його власності, створення дійсно демократичного суспільства, розвитку принципів місцевого самоврядування, формування «середнього» класу – гаранта політичної стабільності держави і соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Література:

1. Антипенко Л.Г. Об опыте кооперативного движения в дореволюционной России: школа организационного производства // www.ideanaroda.ru/antipkoop.htm
2. Геец В.М. Корпоративный капитализм, утвердившийся сегодня в Украине, неконкурентоспособен. Киевский телеграф. - №18.
3. Захаров И.В., Пахомов В.М., Рассказов А.Н. Создание и организация деятельности сельскохозяйственных потребительских кооперативов. – М.: ФГНУ «Росинформагротех», 2004. – 460 с.
4. Кибальников С.В. Синергетическая модель цепи кредитных кооперативов // www.mkta.ru/resume/kibalnikov.htm
5. Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження. – Львів: Світ, 2001. – 416 с.